

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش

طرح جامع تقویت و تعمیق فرهنگ اقامه نماز در مراکز آموزشی و تربیتی

مصوب جلسه ۸۷۹ تاریخ ۱۳۹۱/۱۱/۲۳ - شماره ابلاغ ۱۲۰/۴۵۸۴۱ تاریخ ۱۳۹۲/۵/۷

ویژه سنجش دانش حرفه ای معلمان

اداره کل اموراداری و تشکیلات

بهمن ماه ۱۳۹۸

مقدمه

در فرهنگ انسان‌ساز اسلام، نماز، به عنوان ستون دین^۱، تعالی‌بخش انسان^۲ و بازدارنده از کژی‌ها و پلشتی‌های فردی و اجتماعی^۳ می‌باشد و برپایی این فریضه الهی و بسط و گسترش فرهنگ آن، مورد تأکید فراوان قرار گرفته به‌گونه‌ای که رسالت خطیر حکومت دینی، اقامه نماز^۴ معرفی شده است.

طرح جامع تقویت و تعمیق فرهنگ اقامه نماز بر مبنای آموزه‌های تربیتی دین مبین اسلام و در راستای تحقق اهداف و راهکارهای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و متکی بر تجارب انباشته در این باره، خود را متعهد به گسترش هوشمندانه، خلاقانه، پایدار و تأثیرگذار این فرهنگ در جامعه مخاطبان (دانش‌آموزان، معلمان، مربیان و خانواده‌ها) می‌داند.

بیانیه مأموریت

آموزش و پرورش با تقویت و تعمیق فرهنگ اقامه نماز، فضای تعلیم و تربیت را به گونه‌ای مستعد پذیرش آگاهانه و پرورش ارزش‌های والای الهی می‌نماید که در آن دانش‌آموزان، معلمان و مربیان ضمن اقامه داوطلبانه نماز و اهتمام به گسترش و نهادینه‌سازی فرهنگ اقامه نماز، آن را لازمه تربیت دینی و دستیابی به مراتبی از حیات طیبه می‌دانند.

بیانیه چشم انداز

در افق ۱۴۰۴ با تقویت و تعمیق فرهنگ اقامه نماز در آموزش و پرورش، زمینه باور و التزام آگاهانه و آزادانه به این فریضه الهی در دانش‌آموزان، معلمان و مربیان فراهم خواهد شد. به‌گونه‌ای که اشتیاق به اقامه نماز در نظر و عمل در نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی، فراگیر و به فرهنگ غالب تبدیل شود و با مساعدت و همکاری خانواده‌ها و سایر ارکان سهیم و مؤثر به تقویت ارزش‌های والای الهی و انسانی و کاهش آسیب‌ها و ناهنجاری‌های تربیتی و اجتماعی منجر می‌شود.^۵

^۱ قال رسول الله: الصلوة عمود الدین - وسایل الشیعه، ج ۴ - صفحه ۲۷

^۲ قال رسول الله: الصلوة معراج المومن - اعتقادات، علامه مجلسی، صفحه ۲۹، به نقل از سرالصلوة امام خمینی رحمه الله - صفحه ۷

^۳ ان الصلاه تنهى عن الفحشاء والمنکر = سوره عنکبوت - آیه ۴۵

^۴ الذین ان مکناهم فی الارض اقام الصلوه - سوره حج - آیه ۴۱

^۵ فصل چهارم سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، چشم انداز: ... برخوردار از توانمندی‌های تربیتی ممتاز در طراز جمهوری اسلامی ایران ... زمینه‌سازی برای شکوفایی فطرت و استعدادها و شکل‌گیری هویت یکپارچه اسلامی...

بیانیه ارزش‌ها^۶

توسعه و تعمیق فرهنگ اقامه نماز ضمن رعایت ارزش‌های مندرج در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، بر پایبندی به ارزش‌ها و اصول زیر تأکید می‌نماید:

- هماهنگی و همسویی با مفاهیم و مفاد سند تحول بنیادین و زیرنظام‌های شش‌گانه آن
- تقویت تربیت دینی دانش‌آموزان و حاکمیت رویکرد فرهنگی-تربیتی در برنامه‌ریزی‌های مرتبط با اقامه نماز
- مسئولیت‌پذیری و مشارکت فعال و مؤثر همه ارکان تعلیم و تربیت در صف و ستاد
- بهره‌گیری مؤثر از مشارکت خانواده، مسجد، رسانه و جامعه محلی
- بهره‌مندی از محتوا و روش‌های مبتنی بر اقتناع و انتخاب آگاهانه و متناسب با شرایط، نیازها و ویژگی‌های دانش‌آموزان
- استفاده مؤثر از منابع، تجهیزات و فناوری‌های نوین
- مراقبت مستمر از اثربخشی و کارایی برنامه و بازنگری و اصلاح آن

اهداف کلان

- نهادینه‌سازی فرهنگ اقامه نماز در راستای تقویت تربیت دینی و افزایش ایمان و ارتقای عمل صالح دانش‌آموزان
- فراگیرشدن اشتیاق نظری و عملی به اقامه نماز در نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی

^۶ فصل دوم سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، بیانیه ارزش‌ها: بندهای ۴، ۵، ۱۴، ۱۵، ۱۷، ۲۷، ۲۹ و ۳۰

راهبردهای کلان

- ارتقای توانمندی و انگیزه معلمان و مربیان جهت مشارکت فعال و مؤثر در برنامه‌های تقویت و تعمیق فرهنگ اقامه نماز در مدارس
- غنی‌سازی محتوای برنامه‌های آموزشی و تربیتی با مفاهیم انسان‌ساز و تعالی‌بخش اقامه نماز
- بهره‌گیری مؤثر از ظرفیت‌های جامعه و جلب حمایت و همکاری خانواده‌ها، مساجد و رسانه‌ها در توسعه و ترویج فرهنگ اقامه نماز در مراکز آموزشی و تربیتی
- غنی‌سازی و سازگار نمودن محیط یادگیری برای حضور آگاهانه، داوطلبانه و شوق‌انگیز دانش‌آموزان در مراسم عبادی و برنامه‌های اقامه نماز و اولویت‌بخشی به اقامه نماز جماعت.

راهبردهای اجرایی

الف: در سطح مدرسه

- ۱- جلب مشارکت فعال و مؤثر خانواده‌ها و انجمن اولیا و مربیان در توسعه فرهنگ اقامه نماز دانش‌آموزان با تأکید بر برگزاری کلاس‌های آموزش خانواده
- ۲- برگزاری دوره‌های آموزشی و تربیتی برای معرفت‌افزایی و بصیرت‌آفرینی درباره آداب، احکام، آثار و اسرار نماز متناسب با شرایط و نیازهای دانش‌آموزان
- ۳- بهره‌گیری از روش‌های شوق‌انگیز، فعال و مبتنی بر ایجاد توافق جمعی در تبیین و ترویج فرهنگ اقامه نماز
- ۴- تعیین زنگ نماز در متن برنامه روزانه مدارس در تمامی دوره‌ها و پایه‌های تحصیلی به مدت ۳۰ دقیقه در وقت نماز، به‌منظور اقامه منظم و مستمر نماز جماعت در مدرسه
- ۵- متناسب‌سازی و اجرای برنامه‌های درسی و آموزشی مدرسه در چارچوب برنامه درسی ملی برای تقویت و تعمیق فرهنگ اقامه نماز
- ۶- شناسایی توانمندی‌های متنوع دانش‌آموزی و بسترسازی برای به‌کارگیری آن در اقامه نماز مانند پخش اذان دانش‌آموزی (حتی‌المقدور زنده) در مدرسه با رعایت اصول تربیتی و بهداشتی

۷- معرفی و تشویق دانش‌آموزان خلاق و فعال در امر نماز در مناسبت‌ها و برنامه‌ها

۸- ارتقای آگاهی و انگیزش مربیان و پیرامربیان جهت مشارکت فعال در ترویج فرهنگ اقامه نماز

۹- مشارکت دادن مربیان و معلمان برای تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در برنامه‌های اقامه نماز مدرسه و ترغیب ایشان به

حضور فعال و با نشاط در نماز جماعت مدرسه

۱۰- برقراری تعامل پویا و سازنده میان مدارس، مساجد و جامعه محلی با تأکید بر اجرای طرح پیوند مدرسه، مسجد،

منزل و نماز جمعه

۱۱- برنامه‌ریزی و ایجاد هماهنگی برای استفاده بهینه از نمازخانه و امکانات مدرسه جهت اقامه برخی از نمازهای جماعت

محله و برگزاری مراسم عبادی-سیاسی در مدرسه با رعایت اصول تربیتی و آموزشی

۱۲- برنامه‌ریزی برای تقویت نماز جماعت با تأکید بر اقامه حتی‌المقدور یک نماز جماعت دانش‌آموزی در هفته در مسجد

محله با رعایت اصول آموزشی و تربیتی

۱۳- انتخاب و استفاده اثربخش از امام جماعت توانمند و مجرب (ترجیحاً روحانی) متناسب با شرایط و ویژگی‌های

دانش‌آموزان و اقامه داوطلبانه، شوق‌انگیز و مستمر نماز جماعت در مدرسه

۱۴- تعیین شعار اخلاقی سال مبتنی بر آموزه‌های اقامه نماز و طراحی و تدوین برنامه سالانه به منظور تقویت دانش،

نگرش، گرایش و مهارت دانش‌آموزان بر اساس شعار اخلاقی سال

۱۵- ساماندهی نوآوری‌ها در خلق فرصت‌های تربیتی و پایش مستمر آن در زمینه فرهنگ اقامه نماز و تشویق و ترویج

آن

۱۶- تأمین، تجهیز و آرایش فضای آموزشی، تربیتی و فیزیکی مدرسه هماهنگ و متناسب با توسعه فرهنگ اقامه نماز

۱۷- برنامه‌ریزی و تمهید مقدمات برای حضور داوطلبانه و فعال دانش‌آموزان و مربیان در نمازهای جمعه

۱۸- پایش و سنجش مستمر برنامه‌های نماز و بازنگری آن بر اساس نتایج نظرسنجی و اقدام پژوهی‌های انجام شده

۱- طراحی و تدوین برنامه درسی اقامه نماز با رویکرد تلفیقی برای هر یک از دوره‌های تحصیلی متناسب با مفاهیم سند تحول بنیادین و برنامه درسی ملی و تولید کتاب و رسانه‌های دیداری، شنیداری و الکترونیکی مبتنی بر آن.

۲- بهره‌گیری از رویکرد زیباشناختی و هنری در طراحی، تدوین و اجرای برنامه درسی اقامه نماز

۳- تعیین سطوح دستیابی دانش‌آموزان به اهداف تربیتی و آموزشی اقامه نماز در پایه‌های مختلف تحصیلی به تفکیک جنسیت مبتنی بر سند تحول بنیادین

۴- تدوین شایستگی‌ها و صلاحیت‌های مربیان و معلمان و پیش‌بینی و تأمین استلزامات آن به منظور تحقق بخشیدن به نقش مرجعیت آنان در امر اقامه نماز

۵- بازنگری و اصلاح برنامه‌های تربیت معلم و آموزش‌های ضمن خدمت و توانمندسازی نیروی انسانی جهت تحقق اهداف و مأموریت‌های طرح جامع توسعه و ترویج فرهنگ اقامه نماز

۶- بهره‌گیری از ظرفیت‌های شبکه ارتباطی و فناوری‌های نوین اطلاعاتی- ارتباطی برای توسعه تعاملات صف و ستاد، مشارکت‌پذیری، هم‌افزایی و ارتقای ظرفیت‌های حرفه‌ای منابع انسانی در توسعه و ترویج فرهنگ اقامه نماز

۷- ساماندهی بهینه و اثربخش منابع انسانی و تفویض اختیارات بیشتر به استان‌ها و مدارس برای تحقق طرح توسعه و تعمیق فرهنگ اقامه نماز

۸- انتخاب هدفمند، آموزش و توانمندسازی امامان جماعت برای ایفای نقش‌های جدید با همکاری حوزه‌های علمیه

۹- بازنگری و تدوین قوانین و مقررات لازم برای عملیاتی شدن طرح توسعه و تعمیق فرهنگ اقامه نماز

۱۰- ایجاد تعهد و مشارکت فعال سازمانی در سطوح مختلف و مشارکت دادن واحدهای سازمانی در تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها

۱۱- شناسایی فرصت‌های برون سازمانی و جلب مشارکت آنها به منظور طراحی و اجرای برنامه‌های اثربخش و کارآمد

۱۲- مدیریت دانش برای شناسایی، موردکاوی و به مشارکت گذاشتن دانش در موضوع توسعه فرهنگ اقامه نماز و بهره‌گیری از تجربیات موفق در سطوح مختلف تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری

۱۳- شناسایی و بهره‌گیری از منابع متنوع مالی و گسترش دامنه مشارکت و فعالیت داوطلبانه در زمینه توسعه فرهنگ اقامه نماز با تأکید بر جذب مشارکت‌های مردمی و خیرین در احداث و تجهیز نمازخانه‌های مدارس

۱۴- تدوین بودجه عملیاتی و تخصیص منابع برای برنامه‌های توسعه اقامه نماز بر مبنای برنامه راهبردی

۱۵- استانداردسازی فضای فیزیکی و فرهنگی مدارس مبتنی بر اصول و فرهنگ معماری اسلامی و اقتضائات بومی و منطقه‌ای

۱۶- توسعه پژوهش‌های کاربردی حول مسائل اساسی اقامه نماز و اشاعه نتایج در سطوح تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری

۱۷- پیمایش مستمر ملی و منطقه‌ای روند اقامه نماز در سطح دانش‌آموزان و مدارس و پایش و پشتیبانی مستمر و همه جانبه برای افزایش کارایی و اثربخشی برنامه‌ها و بهبود شاخص‌های آن

الزامات اجرایی

۱- وزارت آموزش و پرورش موظف است با تأمین اعتبار موردنیاز در برنامه‌های سالانه و پنج‌ساله، تربیت و جذب نیروی انسانی و تأمین فضا و تجهیزات موردنیاز نسبت به فراهم آوردن زمینه اجرایی این طرح اقدام نماید.

۲- معاونت پرورشی و فرهنگی به عنوان مسئول پیگیری طرح، موظف است فعالیت‌های سرآمد و ابتکاری به منظور تحقق راهبردها، برنامه عملیاتی و زمان‌بندی اجرایی طرح را با هماهنگی سایر معاونت‌ها و در قالب یک برنامه جامع، یک پارچه و منسجم، حداکثر ظرف مدت چهار ماه پس از ابلاغ این مصوبه، تدوین و به تصویب ستاد اقامه نماز وزارت آموزش و پرورش (موضوع مصوبه مورخه ۱۳۷۵/۱۲/۱ هیئت محترم وزیران) برساند و بر فرایند اجرای برنامه‌ها نظارت نماید.

۳- هر یک از واحدهای مسئول، می‌بایست ضمن تأمین امکانات و منابع موردنیاز و اهتمام به اجرای برنامه‌ها، سالانه گزارشی از پیشرفت برنامه را به دبیر ستاد اقامه نماز وزارت آموزش و پرورش ارائه نمایند.

۴- پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش موظف است گزارش ارزشیابی اجرای طرح را هر دو سال یکبار به شورای عالی آموزش و پرورش ارائه نماید.